

Sygn. akt II Ca 1306/13

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Małgorzata Klesyk**

Sędziowie: **SO Barbara Dziewięcka**

SO Cezary Klepacz (spr.)

Protokolant: protokolant sądowy Agnieszka Baran

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 lutego 2014 r.

sprawy z wniosku A. M.

z udziałem: P. T., S. P. i S. T. (1)

o zniesienie współwłasności

na skutek apelacji uczestnika S. T. (1) od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego w Busku – Zdroju z dnia 17 stycznia 2013 r. sygn. akt I Ns 716/11

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie.

Sygn. akt II Ca 1306/13

UZASADNIENIE

We wniosku, który wpłynął do Sądu Rejonowego w Busku-Zdroju dnia 7 grudnia 2011 r., A. M. domagał się zniesienia współwłasności nieruchomości położonych w N., oznaczonych numerami działek: (...)i (...)dla których prowadzona jest księga wieczysta nr (...) a których współwłaścicielami są: S. P., P. T. i S. T. (1), poprzez przyznanie po połowie udziałów we współwłasności tej nieruchomości S. P. i S. T. (1) oraz zasądzenie od nich spłaty na rzecz P. T., płatnej do rąk wnioskodawcy, do wysokości zadłużenia jakie P. T. ma względem niego. Ponadto A. M. domagał się zasądzenia na jego rzecz od S. T. (1) i S. P., tytułem zapłaty za korzystanie z nieruchomości ponad udział, po 500 zł miesięcznie za okres od stycznia 2009 r. do dnia złożenia wniosku. W uzasadnieniu wnioskodawca podniósł, że względem P. T. ma wierzytelność wynikającą z prawomocnego nakazu zapłaty w kwocie 66.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami. Prowadzone z jego wniosku postępowanie egzekucyjne z udziału we wskazanej nieruchomości nie dało rezultatu. W ramach prowadzonej egzekucji komornik zajął wierzytelności przysługujące P. T. z tytułu pobierania pożytków i innych przychodów z nieruchomości oraz wydał wnioskodawcy zaświadczenie w trybie art. 887 k.p.c., na podstawie którego może on wykonywać wszelkie prawa i roszczenia dłużnika, co uzasadnia jego legitymację w niniejszej sprawie.

Uczestnicy oponowali wnioskowi, zarzucając brak legitymacji czynnej A. M., a w związku z tym S. T. (1) wnioskował o rozstrzygnięcie kwestii uprawnienia tej osoby do żądania zniesienia współwłasności nieruchomości (k.277).

Postanowieniem z dnia 7 stycznia 2013 r. Sąd Rejonowy zaewidencjonował niniejszą sprawę jako wniosek o dział spadku po S. T. (2), w miejsce wniosku o zniesienie współwłasności (k.278), zaś postanowieniem wstępnym z dnia 17

stycznia 2013 r. uznał żądanie A. M. o dział spadku po S. T. (2) w części dotyczącej nieruchomości położonych w N., objętych księgą wieczystą nr (...) za usprawiedliwione co do zasady.

Sąd ten ustalił, że komornik sądowy S. M. prowadzi na wniosek A. M., pod sygn. akt Km 306/06, postępowanie egzekucyjne przeciwko P. T. na podstawie zaopatrzonego w klauzulę wykonalności prawomocnego nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Rejonowy dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie, sygn. V Gnc 6743/05/S, którym zasądzona została kwota 66.000 zł wraz z należnościami akcesoryjnymi. Początkowo wnioskodawca skierował egzekucję do nieruchomości dłużnika objętej księgą wieczystą nr (...) Pismem z dnia 6 sierpnia 2007 r. rozszerzył żądanie o kwotę 11.909, 81 zł wraz z należnościami akcesoryjnymi, wynikającą z zaopatrzonego w klauzulę wykonalności prawomocnego nakazu zapłaty wydanego w dniu 12 października 2005 r. przez Sąd Rejonowy dla Krakowa Śródmieścia w Krakowie, sygn. akt V Gnc 6115/05/S. Nieruchomość została zbyta za kwotę 44.200 zł, z której przyznano wnioskodawcy w planie podziału sumę 30.185,72 zł oraz zwrot kosztów w kwocie 1.800 zł. Pismem z dnia 11 marca 2008 r. A. M. skierował egzekucję do przysługującego P. T. udziału do $\frac{1}{3}$ we współwłasności nieruchomości położonej w N., objętej księgą wieczystą nr (...) nabytego w drodze dziedziczenia po S. P., zgodnie z postanowieniem z dnia 3 sierpnia 2007 r., sygn. akt I Ns 459/06. Pozostałe udziały w tej nieruchomości przysługują uczestnikom postępowania: S. P. i S. T. (1), także z tytułu dziedziczenia po S. P.. Egzekucja ta okazała się bezskuteczna, wobec czego w dniu 8 grudnia 2011 r. komornik wydał postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z nieruchomości. Na wniosek A. M. dokonał zaś w dniu 11 maja 2011 r. zajęcia wierzytelności przysługujących P. T. wobec pozostałych uczestników z tytułu pobierania pożytków i innych przychodów z nieruchomości, wydając wnioskodawcy zaświadczenie o prowadzonej przeciwko P. T. egzekucji, dokonanyms zajęciu i prawie wykonywania wszelkich praw i roszczeń dłużnika. Pismem z dnia 29 lutego 2012 r. wnioskodawca zażądał zajęcia prawa majątkowego P. T. w postaci żądania zniesienia współwłasności nieruchomości objętych księgą wieczystą nr (...) co komornik uczynił w dniu 5 marca 2012 r. Wysokość egzekwowanej przez A. M. od P. T. należności wraz z odsetkami i kosztami wynosi obecnie 133.295,72 zł.

Biorąc to pod uwagę, Sąd uznał, że w sprawie zaistniała sytuacja, o jakiej mowa w art. 685 i 618 § 1 k.p.c., gdyż pomiędzy wnioskodawcą i uczestnikami powstał spor co do legitymacji A. M. do zgłoszenia żądania zniesienia współwłasności (działu spadku). Zdaniem Sądu Rejonowego, wnioskodawca, w myśl art. 912 k.p.c., może domagać się działu spadku po S. T. (2), w tym również zniesienia współwłasności nieruchomości objętych księgą wieczystą (...) wchodzących w skład tego spadku. Przepis ten dopuszcza zajęcie przysługującego dłużnikowi prawa do żądania działu majątku wspólnego osób trzecich i dłużnika, w tym prawa spadkobiercy do żądania działu spadku (art. 1037 § 1 k.c.), którego dokonuje komornik na podstawie art. 896 w zw. z art. 909 k.p.c., a wierzyciel uzyskuje w ten sposób legitymację do żądania działu majątku, którego dłużnik jest współwłaścicielem.

Apelację od tego orzeczenia wniosł S. T. (1), który zarzucił:

- nierozpoznanie istoty sprawy poprzez pominięcie, że wnioskodawca nie zgłosił żądania działu spadku (częściowego działu spadku co do nieruchomości objętej księgą wieczystą nr (...)) gdyż kwestię sposobu powstania współwłasności, ale nie wniosek tym przedmiocie, podniósł jedynie kurator P. T.,
- naruszenie art. 912 i 894 w zw. z art. 909 k.p.c. poprzez ich błędną interpretację, polegającą na przyjęciu, iż wnioskodawca, który jest wierzycielem jednego ze współwłaścicieli nieruchomości, stanowiącej przedmiot działu, ma prawo domagania się działu spadku (zniesienia współwłasności), gdy pozostali współwłaściciele nieruchomości oponują temu;
- naruszenie art. 316 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przez pominięcie, iż w dacie wydania postanowienia wstępnego postępowanie egzekucyjne z udziału P. T. we współwłasności nieruchomości było umorzone, a aktualne zajęcie nie dotyczyło zajęcia nieruchomości (art. 925 § 1 k.p.c.) lub prawa, z mocy którego dłużnik może żądać działu majątku (art. 912 § 1 k.p.c.), lecz zajęcia wierzytelności z tytułu prawa majątkowego w nieruchomości (art. 896 i 909 k.p.c.), co oznacza, że komornik nie prowadzi egzekucji z nieruchomości (udziału P. T. we współwłasności), lecz egzekucję z innego prawa majątkowego, do którego stosuje się odpowiednio przepisy o egzekucji z wierzytelności;

- z tzw. ostrożności procesowej, naruszenie art. 139 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oraz stanowiący tego konsekwencję błąd w ustaleniach, polegający na przyjęciu, iż komornik zawiadomił prawidłowo o dokonanej wierzytelności P. T., przy czym Sąd pierwszej instancji, mając wątpliwości co do adresu tego uczestnika i ustanawiając dla niego kuratora, przeszedł do porządku, oceniając legitymację wnioskodawcy wywodzoną z faktu czynności dokonanych w postępowaniu egzekucyjnym w stosunku do tego uczestnika;

- naruszenie wskazanych wcześniej przepisów poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie, polegające na uznaniu żądania wnioskodawcy o dział spadku po S. T. (2), w skład którego wchodzi nieruchomości objęte księgą wieczystą nr (...) za usprawiedliwione co do zasady, mimo braku do tego podstaw.

Wskazując na to, skarżący wniósł o uchylenie postanowienia i uznanie żądania wnioskodawcy za nieusprawiedliwione co do zasady oraz zasądzenie kosztów postępowania.

W odpowiedzi na apelację A. M. wniósł o jej oddalenie oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja okazała się skuteczna, o ile doprowadziła do uchylenia zaskarżonego postanowienia.

Zasadą jest, zgodnie z art. 506 k.p.c., że postępowanie nieprocesowe wszczyna się na wniosek (jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie sąd może wszcząć postępowanie także z urzędu), który powinien czynić zadość przepisom o pozwie, w tym zawierać dokładnie określone żądanie (art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.). Wymóg ten służy ścisłemu i jednoznacznemu określeniu przedmiotu osądzenia i zakresu udzielenia ochrony prawnej. W ten sposób wnioskodawca określa treść oczekiwanego rozstrzygnięcia, wyznaczając tym samym granice rozpatrywania sprawy przez sąd.

Nie ulega wątpliwości, że w rozpoznawanej sprawie A. M. złożył wniosek o zniesienie współwłasności nieruchomości położonych w N., stanowiących działki gruntu oznaczone numerami: 406, 407 i 1560, dla których prowadzona jest w Sądzie Rejonowym w Busku-Zdroju księga wieczysta nr (...)

Do postępowania wszczętego na taki wniosek mają zastosowanie przepisy art. 618 i nast. k.p.c., celem zaś tego postępowania jest wyjście ze współwłasności określonej rzeczy (art. 211 i 212 k.c.).

Z kolei wniosek o dział spadku zmierza do uzyskania orzeczenia likwidującego wspólność określonego majątku. Przedmiotem postępowania jest tu żądanie ukształtowania prawa, które dotyczy konkretnego mienia, a nie określonej jedynie rzeczy. Zgodnie bowiem z art. 922 § 1 k.c., spadek stanowi ogół praw i obowiązków majątkowych należących do spadkobiercy w chwili jego śmierci, przechodzących na jego następców prawnych. Jakkolwiek do działu spadku stosuje się odpowiednio przepisy o współwłasności w częściach ułamkowych (art. 688 k.p.c.), to jednak należy uwzględnić w tym postępowaniu odrębności wynikające z uregulowania zawartego w art. 1037-1046 k.c., art. 1070 i nast. k.c. oraz art. 680 i nast. k.p.c. Spadkobiercom nie przysługuje swoboda wyboru pomiędzy działem spadku i innym zdarzeniem zmierzającym do zniesienia współwłasności prawa majątkowego wchodzącego w skład spadku, a tym samym nie mają swobody wyboru pomiędzy działem spadku a zniesieniem współwłasności (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 30 września 2009 r., V CSK 63/09).

Biorąc pod uwagę te okoliczności, uznać należy za niedopuszczalne modyfikowanie przez sąd rozpoznający sprawę treści żądania zawartego we wniosku inicjującym sądowe postępowanie nieprocesowe.

W niniejszej sprawie A. M. reprezentowany jest przez profesjonalnego pełnomocnika, od którego należy wymagać prawidłowo określonego żądania, uwzględniając, że z dokumentów zawartych w aktach księgi wieczystej nr (...) wynika jednoznacznie, iż prawo osób wymienionych w tej księdze jako współwłaściciele nieruchomości wynika z dziedziczenia po S. P.. Wskazywała na to również w toku postępowania kurator ustanowiona dla nieznanego z miejsca zamieszkania uczestnika P. T. (k.238).

Reasumując, skoro A. M. domagał się zniesienia współwłasności nieruchomości, to brak było podstaw do wyjścia przez Sąd pierwszy pierwszej instancji ponad żądanie i rozstrzygnięcie w przedmiocie działu spadku po S. P., a skoro tak, to należało uznać, że wydając postanowienie wstępne, uznające żądanie działu spadku w części dotyczącej nieruchomości objętych księgą wieczystą nr (...) za usprawiedliwione co do zasady, Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, co skutkuje uchynieniem tego orzeczenia na podstawie art. 386 § 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Ponieważ wskazana okoliczność jest wystarczająca do rozstrzygnięcia w postępowaniu apelacyjnym, jedynie na marginesie należy zauważyć, że postępowanie o zniesienie współwłasności może być wszczęte na wniosek osoby zainteresowanej, a więc takiej, która ma w tym interes prawny. Do grona tych osób, poza współwłaścicielem i jego spadkobiercą, należy również wierzyciel, jeżeli w postępowaniu egzekucyjnym zajęte zostało uprawnienie współwłaściciela do żądania zniesienia współwłasności (art. 887 § 1 w zw. z art. 902 i 912 § 1). To samo dotyczy złożenia wniosku o dział spadku przez wierzyciela spadkobiercy, o ile uzyskał zajęcie takiego uprawnienia w postępowaniu egzekucyjnym.

SSO B. Dziewięcka SSO M. Klesyk SSO C. Klepacz